

Süt? András dilemmája

2019 április 11. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

5

Átlag: 5 (1 szavazat)

Mérték

Hát, nem. Fiúk, ez egyáltalán nem így m?ködik!

Megszaporodtak az utóbbi id?ben a szocializmus évtizedeit utólag fekete-fehér skatulyába szorító írások. Közös jellemz?jük, hogy kivétel nélkül húsz-harminc éves emberek írják, olyanok, akik egyetlen percet sem töltöttek el abban a rendszerben.

Nekem húsz év jutott, láttam és átéltem a lényeget, nem szükséges utólag moralizálnom, megsaccolnom, mi, hogyan történhetett. A Kádár-rendszer és annak valamennyi kelet-európai rokona pállott és undorító volt. A tiltás és a t?rés intézményesült; senki nem ágálhatott; ha messze merészkedtél, még a peresztrojka id?szakában is az orrodra koppintottak. Mondjuk, kirúgtak a munkahelyedr?l, kizártak a középiskolából, egyetemr?l, rend?ri megfigyelés alá helyeztek. Esetleg megvertek, mint a lovat. Hiszen a rendszer gyilkosságokban fogant, gyilkosok is vezették egészen az utolsó pillanatig.

És mégis: szükséges árnyalni a képet, mert nem borult huszonnégy órás sötétség az országra, akkor is emberek, magyarok éltek itt, akiknek valamiképpen élniük kellett az életüket. Abba most nem érdemes belemenni, hogy a bezártságból fakadó hátrányok mellett a mi nemzedékünk el?nyöket is élvezett a maiakkal szemben (tényleg csak kutyafuttában utaljunk az emberek közötti jobb kapcsolatra, az általános m?veltségre, a kiszámíthatóságra és így tovább). Amir?l írni szeretnék, az a rendszerrel való kollaboráció vádja. Hogy tudniillik – így az ifjú kollégák – voltak, éltek árulók és h?sök, köztük meg a nagy büdös semmi. Vagy b?nös voltál, vagy áldozat. Hogy mindenképpen definiálnod kellett a hatalomhoz f?z?d? viszonyodat, így 2019-b?l meg fogunk ítélni téged, hogy ki voltál, mit tettél, mennyit ért az életed.

Hát, nem. Fiúk, ez egyáltalán nem így m?ködik!

A szocializmus évtizedeir?l el?ször is senki nem tudta akkoriban, hogy nem húzódnak el mondjuk több évszázadig. A lassú olvadás, Gorbacsov fellépése egészen 1988-ig csak bels? átrendez?désnek t?nt, afféle hruscsovi engedménynek, hogy ha fordul a kocka, adandó alkalommal a rezsim ismét kemény kézzel bánjon majd alattvalóival. Valójában fogalmunk sem volt arról, hogy pár esztend? múltán már nem lesz Szovjetunió. És ha a helyzet így állt – már pedig így állt –, akkor vagy elhúztál az országból, vagy maradtál és együtt éltél a realitásokkal. Az én családomban mindkett?re akadt példa. Nem tudom, az eltávozott rokon vagy itthon maradt szüleim élete alakult boldogabban, de az a legvalószín?bb, hogy önmagában a távozás vagy a maradás nem garantált semmit.

A családomban mindenki szívb?l utálta a kommunistákat, párttag mutatóba sem akadt. Mégsem láttam ?ket öntudatos ellenállóknak, inkább a közügyekbe belefásult, magánéletbe, munkába temetkez? embereknek. A valódi ellenállók vagy disszidáltak, vagy t?lünk távol éltek – tudom, hogy az ifjú bírálónak hihetetlen, de nem ismertük ?ket. Néhány rendszerkritikust igen, t?lük még szamizdatot is kaptunk, amelyeket fellapozva már tizenhat évesen láttam, hogy nagyjából ugyanolyan idióták szerkesztik, mint a Magyar Népköztársaság hivatalos kiadványait. Egyébként úgy voltunk mi az ellenállással, hogy dupla illúzióvesztés után kellett volna kicsiholni valamit az akkori helyzetb?l. Az 1956-os nemzet?r apám ugyanis világosan elmondta nekem, hogy a forradalom sírásói nemcsak Kádár, a pufajkások és az oroszok, hanem a magyar fiatalokat az utolsó utáni pillanatig harcba ordítozó Szabad Európa és az Amerika Hangja is. A saját pecsenyéjüket sütögették 1956-ban, és most is, de azért hallgasd meg ?ket, fiam, aztán nézd meg a híradót is, a két hazugság között majd valahol megtalálod az igazadat – mondta apám. Milliók lélekállapota volt ez a nyolcvanas években, és hát a különféle impériumok mai szorítására gondolva nehéz volna utólagos ellenérveket támasztani.

A tudatlan ifjaknak, az utólagos h?söknek, akik ma már nem emlékeznek, hogy ?k is a közösb?l legelésztek, továbbá azoknak, akik fekete, valamint fehér színb?l igyekeznek kirakni a maguk színes világát, szeretettel ajánlom Süt? András naplórészletét. Azé a Süt? Andrásét, aki dogmatikus kommunista éveit, évtizedeit maga mögött hagyva, ekkora, 1986-ra már a Securitate szoros felügyelete alatt élt, és akit nyilvánvalóan csakis Herder-díja és nemzetközi ismertsége miatt nem vertek agyon Ceausescu pribékjei.

„Május 9.

Vendégünk Balogh Edgár és felesége, Rebi. Elmesélik többek közt, hogy kik s miként gyaláznak engem, mert az Új Életben ilyen-amolyan hivatalos szöveg jelent meg ugyanúgy, mint az összes többi romániai magyar lapban. Kötelez? pártállami közlemények és valóban gyalázatosak. Ám az általános törvény alól, a laptulajdonos kötelékeib?l mi sem vonhatjuk ki ezt a szerencsétlen lapot. Sovány örömünk, hogy folyamatosan szabotáljuk a magunk személyes, kötelez? lelkesedését, legf?bb szerkeszt?i gondunk pedig, hogy miként lophatunk be a lapba

minél több olyan írást, amely nyelvében, nemzeti hagyományaiban, létküzdelmében er?sítheti olvasóink táborát. Magam persze bármikor kiléphetnék ebb?l a játékból, hisz nem anyagi kényszer?ség tart itten, hanem az említetteken kívül annak bizonyossága, hogy a megyénél és a pártközpontban alig várják a fölmondásomat. Nem egy f?szerkeszt?jelölt várja már, hogy a Ceausescu-kultusz példás publicisztikai gazdagításával példásan h?séges pártlappá »züllessze föl« az Új Életet. A káderosztályok szemében régóta gyanús, börtönviselt ötvenhatosokat és pártonkívüli munkatársaimat pedig azonnal kirúgnák a szerkeszt?ségb?l. Ha kilépek, legalább öt család marad kenyér nélkül. Azt mondom tehát Edgárnak: az vesse ránk az els? követ, aki minden kényszer? engedményb?l kivonhatta magát. El is mehetnék innen, hisz nekem elmenni könnyebb lenne, mint maradni. De a sors számomra kiutalt – Mikes-látta – kenyereket még nem fogyasztottam el. A keser?séget sem, amelyet sorstársaimmal együtt kell lenyelnem. A tetteinket kifogásolók pedig két csoportra oszthatók. Egyikben találjuk azokat, akik kisebbségi ügyeinkben mindennapi kockázatot vállalnak, és tudják, melyik az a helyzet, amikor elkerülhetetlen az agyonveretés. Másikban ugrabugrálnak a finnyás, ám pipisked?, »titkos ellenzékiek«, akik minden áldozatot elvárnak mástól, ám ?k maguk semmit sem vállalnak, amivel a diktatúra pribékjeit magukra haragítanák. Ezért valójában ?k a rendszer kedvencei. Sem cenzornak, sem a szekunak semmi gondja velük. Mert ?k »nem politizálnak«.”

Ilyen bonyolult volt az élet a kommunizmusban, fiúk és lányok! És nemcsak Romániában, Magyarországon is. Mindent a helyi értéke, helyi értelme és helyi jelentése szerint kell megítélni, és akkor talán nem építkeztek tovább fekete-fehér kockákból. A valóságos élet ugyanis leginkább az erkölcsi csapdahelyzetekben ismerhet? fel és érhet? tetten. A kihívásokra helyes választ adni azonban önmagában még nem h?siesség, mint ahogyan látszólag kiegyezni sem árulás. Mindenkinek megvan a maga története, és azokat a történeteket egyenként kell meghallgatni, megbírálni. Feltéve, ha nem akarunk 21. századi csapdahelyzetekbe jutni, felvázolni egy olyan múltat, amely soha nem esett meg velünk, vagy nem úgy, nem akkor és nem azért.

Süt? András pedig él tovább. Az Egy lócsiszár virágvasárnapja, a Csillag a máglyán, az Anyám könny? álmot ígér cím? m?vekben. Mondjuk meg ?szintén: semmi más nem számít. Ezek a remekm?vek egyszerre hordozzák a magyar és egyetemes sorsot, a nemzeti és emberi elnyomatás stációiról, súlyos lelkiismereti kérdésekr?l tudósítanak. Bemerészkednek abban a lelki tartományba, ahol a naplójegyzet és az él?szó véget ér, s ahol választ, útmutatást kapunk a legkínzóbb kérdésekre is.

A szépirodalom nem felejt. Az emberek igen.

Ez már csak így van.

Szentesi Zöldi László - www.888.hu

Tisztelt olvasók!
Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lájkukkal" a **Flag Polgári Magazin** Twitter oldalát a következ? címen: https://twitter.com/syracuse73. illetve a Facebook oldalát pedig az alábbi címen: https://www.facebook.com/flagmagazin
- Minden "lájk számít, segíti a magazin m?ködését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu

Ajánló